

Utvärdering av statligt finansierad företagsrådgivning

Delrapport 1

Tillväxtanalys har fått i uppdrag att utvärdera effekterna av de statliga rådgivningsinsatserna, med särskilt fokus på de rådgivningsinsatser som genomförts inom ramen för de nationella programmen för företagare med utländsk bakgrund och kvinnors företagande. Denna rapport utgör den första delrapporteringen av till Näringsdepartementet där syftet är att precisera uppdraget.

Dnr 2011/047
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon 010 447 44 00
Telefax 010 447 44 01
E-post info@tillvaxtanalys.se
www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information kontakta Barbro Widerstedt
Telefon 010 – 447 44 37
E-post barbro.widerstedt@tillvaxtanalys.se

Förord

Rådgivning till existerande och blivande företagare har under en längre tid varit en viktig del av politiken för att främja företagande. Det är dock viktigt att rådgivningen är utformad på ett sådant sätt att den möter behovet hos företagen samtidigt som den skall genomföras på ett effektivt sätt och vara marknadskompletterande så att inte privata aktörers rådgivningsverksamhet försvåras.

Med detta som bakgrund har Tillväxtanalys fått i uppdrag att utvärdera effekterna av de statliga rådgivningsinsatserna, med särskilt fokus på de rådgivningsinsatser som genomförts inom ramen för de nationella programmen för företagare med utländsk bakgrund och kvinnors företagande.

Föreliggande rapport utgör den första delrapporteringen av uppdraget till Näringsdepartementet där syftet är att precisera uppdraget och bedöma hur en effektutvärdering av de statliga rådgivningsinsatserna kan genomföras. Resultaten i rapporten pekar på att det finns svårigheter att genomföra en grundlig effektutvärdering på grund av bristande tillgång till data. Detta gäller särskilt de insatser som genomförts inom ramen för programmet att främja kvinnors företagande.

Eftersom möjligheten att genomföra effektutvärderingar av rådgivningsinsatser är beroende av tillgången till spårbara deltagaruppgifter är det viktigt för utvärderingar av framtida projekt och program att sådana uppgifter samlas in på ett systematiskt och heltäckande sätt.

Rapporten är skriven av Barbro Widerstedt, Tillväxtanalys.

Östersund, maj, 2011

Peter Vikström

Avdelningschef Entreprenörskap och näringsliv

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
1 Inledning	9
2 Uppdragets inriktning och arbetsgång	10
2.1 Arbetsgång	10
3 Databehov och -tillgänglighet	12
3.1 Avgränsning: Vad menas med företagsrådgivning?	12
3.2 Avgränsning: identifierbara deltagare	13
3.3 Avgränsning: Uppföljning i tid	13
3.4 Identifierade program med inslag av rådgivning	14
4 Datagenererande process och struktur	16
5 Slutsatser	19
6 Referenser	20

Sammanfattning

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser har fått uppdraget att utvärdera resultaten av den statligt finansierade företagsrådgivningen. Utvärderingen ska studera om företag som deltagit i statligt finansierad företagsrådgivning har större sannolikhet att överleva, växa, och uppnå en högre lönsamhet än liknande företag som inte deltagit i statligt finansierad företagsrådgivning. Denna rapport är en delrapport som redogör för utvärderingsbarheten i de program med inslag av företagsrådgivning som enligt uppdraget bör utvärderas. I rapporten skissas också på alternativa utvärderingsobjekt, då möjligheterna för utvärdering av vissa program är begränsad.

De utvärderingar som skall göras är effektutvärderingar av statligt finansierad företagsrådgivning, alltså att bedöma huruvida ett företag som fått rådgivning lyckas bättre (mätt som resultat i utfallsvariabler) än ett företag som inte deltagit i statligt finansierad företagsrådgivning. En grundläggande förutsättning för att en sådan utvärdering skall kunna genomföras är att det är känt vilka företag (eller individer) som deltagit. Detta är uppgifter som för närvarande inte regelmässigt samlas in, vilket begränsar möjligheterna att göra en effektutvärdering av dessa program.

Preliminära resultat tyder på att en utvärdering av Tillväxtverkets program *Främja kvinnors företagande* inte är möjlig, då enbart en mindre del av de projekt som ingår i programmet har listor på företag som tagit del av projektens verksamhet. Möjligheterna till utvärdering tycks bättre för programmet *Företagare med utländsk bakgrund*, där ungefär två tredjedelar av projekten har listor på företag som deltagit i projektens verksamhet.

Potentialen för att hitta utvärderingsbara kandidater är större för insatser som genomförs i anslutning till någon typ av utbetalningar, eftersom mottagaren är identifierad och spårbar. Företag som tagit del av rådgivningsverksamheten hos ALMI Företagspartner är kända, åtminstone i den mån de även tagit del av ALMIs finansieringsmöjligheter.

Potentialen för utvärderingar av offentligt finansierade insatser är beroende av tillgången på spårbara deltagaruppgifter, vilket i praktiken innebär person- eller organisationsnummer. Om sådana uppgifter samlas in på ett fullständigt och enhetligt sätt ökar chansen för att framtida program och projekt skall kunna utvärderas.

1 Inledning

Regeringen har gett i uppdrag åt Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser att utvärdera resultaten av den statligt finansierade företagsrådgivningen. Uppdraget skall slutredovisas den 31 december 2013. Denna rapport är en delrapport som preciserar hur Tillväxtanalys avser lösa uppdraget.

Utvärderingen ska studera huruvida företag som deltagit i statligt finansierad företagsrådgivning har större sannolikhet att överleva, växa, och uppnå en högre lönsamhet än liknande företag som inte deltagit i statligt finansierad företagsrådgivning. Uppdraget består således inte i att utvärdera *genomförandet* av rådgivningen, t.ex. om insatsen nådde avsedda målgrupper och uppfattades som meningsfull av deltagarna, eller om insatsen uppfyller övriga kriterier för rådgivningsverksamhet; att den är marknadskompletterande, kostnadseffektiv, anpassad till regionala förutsättningar, samt utgår från företagets efterfrågan, även om sådan information naturligtvis är viktig för en helhetsbedömning av rådgivningsinsatsen och för de slutsatser avseende insatsens effektivitet som är möjliga att dra.

Resultatet av uppdraget kommer att presenteras i en huvudrapport samt ett antal underlagsrapporter. Underlagsrapporterna kommer att bestå av dels en forskningsöversikt över tidigare utvärdering av företagsrådgivning, samt effektutvärderingar av utvalda insatser.

En grundläggande förutsättning för att uppdraget skall vara möjligt att genomföra är att det är möjligt att spåra de individer och företag som deltagit i de olika aktiviteterna. Till att börja med kan noteras att sådana uppgifter inte regelmässigt samlas in på ett enhetligt och fullständigt sätt, vilket innebär att vilka företag eller personer som deltagit i rådgivande verksamhet inom ramen av olika projekt är i stort sett okänt. Denna delrapport behandlar därför främst möjligheten att utvärdera insatser beroende på tillgänglighet av data.

Rapporten inleds med en beskrivning av uppdraget och den planerade arbetsgången. Därefter följer en diskussion om vilka data som är nödvändiga för att en utvärdering skall kunna genomföras och konsekvenserna av den bristande datatillgängligheten på vilka insatser som är möjliga att utvärdera. Avsnittet avslutas med en inventering av insatser som innefattar rådgivningsinsatser och som ingår i den datainsamling som måste ske för att utvärdering skall vara möjlig. I nästföljande avsnitt beskrivs den datagenererande processen och strukturen i Tillväxtverkets program, för att illustrera problemet och omfattningen av den datainsamling som är nödvändig för att både bedöma om en utvärdering är genomförbar och att kunna påbörja en utvärdering. Rapporten avslutas med tentativa förslag på alternativa strategier för utvärdering.

2 Uppdragets inriktning och arbetsgång

Uppdragets titel är enligt regleringsbrevet ”utvärdering av statligt finansierad företagsrådgivning”, vilket ger ett ganska brett fält av möjliga utvärderingsobjekt. Ett antal olika rådgivningsinsatser som *bör* eller *kan* ingå i utvärderingen listas i uppdragsbeskrivningen. Primärt nämns att rådgivningsinsatser inom Tillväxtverkets nationella program för kvinnliga företagare och företagare med utländsk bakgrund *bör* ingå i utvärderingen. Utvärderingen *bör* även omfatta rådgivningsverksamheten som bedrivs av ALMI Företagspartner. Rådgivningsinsatser inom andra program, till exempel branschspecifika nationella satsningar, *kan* ingå i utvärderingen enligt uppdragsbeskrivningen.

Förutom de rådgivningsinsatser som nämnts i uppdragsbeskrivningen finns annan statligt finansierad företagsrådgivning som kan vara kandidater för utvärdering. Till exempel kan stöd utgå för köp av rådgivning (konsultcheck) inom ramen för regionala företagsstöd (särskilt *Regionalt bidrag till företagsutveckling*).¹ Om de i uppdraget nämnda insatserna på grund av brister i data inte är goda kandidater för utvärdering, kan utvärdering av sådana alternativa insatser vara intressanta alternativ. Vilka dessa insatser i så fall skulle vara är en öppen fråga som bör diskuteras vidare med uppdragsgivaren.

2.1 Arbetsgång

I regleringsbrevet nämns två av Tillväxtverkets program som *bör* ingå i utvärderingen (*Främja kvinnors företagande* och *Företagare med utländsk bakgrund*). Rådgivningsinsatserna inom dessa program består av ett stort antal rådgivningsprojekt, och det är av resursskäl inte möjligt att utvärdera alla. För att bedöma vad och vilka program och insatser som ska utvärderas, har vi identifierat följande steg som nödvändiga för att identifiera projekt som är såväl intressanta som möjliga att utvärdera:

1. Inventera projekt och insatser hos Tillväxtverket och ALMI där rådgivningsverksamhet förekommer.
2. Samla in uppgifter om individer/företag som deltagit i rådgivande insatser
3. Göra ett urval av projekt som kan vara intressanta att utvärdera, utifrån inventeringen av projekt och erfarenheter av tidigare uppföljningar och utvärderingar. Valet av insatser som utvärderas *bör* vara sådan att resultaten sammantaget ger en representativ bild av programmens rådgivningsinsatser.
4. Utvärderingarna genomförs som separata studier per projekt eller insats och rapporteras löpande i form av underlagsrapporter. Utvärderingarna kan genomföras av Tillväxtanalys, eller upphandlas av annan aktör.
5. Formerna för uppdragets slutrapportering ska ta formen av en syntes av genomförda utvärderingar av enskilda projekt. Slutrapporten kommer att innehålla dels resultaten av utvärderingar av enskilda insatser, dels en syntetiserande analys som syftar till att relatera enskilda resultat till dels programmen som helhet, men även, i den mån det är möjligt, den statligt finansierade rådgivningen som helhet.

¹ Denna möjlighet nämns eftersom data som möjliggör en registerbaserad uppföljning finns färdig och tillgänglig för perioden 2002 – 2008.

Under våren 2011 har arbetet inletts med punkt 1 och 3 ovan.

Många av Tillväxtverkets program och insatser inom området rådgivning till företag bedrivs i projektform, vilket innebär att den datagenererande processen är relativt komplicerad och tidskrävande. Tillväxtanalys har gett i uppdrag åt SWECO Eurofutures att genomföra en datainventering och datainsamling för projekt som drivs inom ramen för Tillväxtverkets verksamhet. Kortfattad innebär arbetet att identifiera projekt inom ramen för utpekade program som inkluderar företagsrådgivning i icke ringa omfattning, samt att där så är möjligt samla in kontaktuppgifter till de individer och företag som deltagit i projektens verksamhet. Den komplicerade datagenererande processen i Tillväxtverkets program, som gjort det nödvändigt att anlita externa resurser för datainsamlingen, beskrivs i avsnitt 4. Detta arbete skall avrapporteras till Tillväxtanalys den 1 juli 2011. Tillgången på nödvändiga data inom ramen för ALMI:s rådgivning inventeras av Tillväxtanalys.

Eftersom det finns ett relativt stort antal projekt och insatser med rådgivande inslag, kan det vara nödvändigt att begränsa antalet projekt och insatser som skall utvärderas. För urvalet är projektens representativitet, möjligheten att generalisera resultaten till en större grupp, samt möjligheten att tillföra kunskap om rådgivningens effekter inom områden där det finns lite tidigare kunskap viktiga aspekter i valet av projekt att utvärdera. För detta urval är det värdefullt att dels inventera tidigare effektutvärderingar av företagsrådgivning, men även att sätta resultaten i sitt vetenskapliga sammanhang. Detta kräver ingående kunskap om och överblick över ämnet. Tillväxtanalys har därför gett uppdrag åt Anders W Johansson, professor vid Linnéuniversitet, att göra en forskningsöversikt över tidigare utvärderingar av företagsrådgivning. Förutom en inventering av tidigare forskning, skall forskningsöversikten även innehålla en diskussion om metod, problem och kvalitet hos i översikten ingående utvärderingar samt identifiera områden inom företagsrådgivningen där forskning eller utvärderingar saknas. Detta arbete skall avrapporteras till Tillväxtanalys den 1 juli 2011.

3 Databehov och -tillgänglighet

Att få uppgifter om vilka individer eller företag som deltagit i statligt finansierad företagsrådgivning är centralt för såväl (i) huruvida uppdraget alls är möjligt att genomföra med nuvarande formulering, (ii) för vilka delar av uppdraget som kan utvärderas, (iii) vilka metoder som är möjliga att använda för utvärderingen och (iv) hur generaliserbara resultaten är. I detta avsnitt diskuteras vilka krav som ställs på data för att en effektutvärdering skall kunna genomföras.

Vilka data som samlas in vid uppföljning i syfte att utvärdera ett program beror i hög grad på vad som ska utvärderas, i vilket syfte utvärderingen genomförs och vilka resultat man önskar dra slutsatser om. Tillväxtverkets uppföljning och spårning begränsas till en process- och genomförandeutvärdering (motsv. begreppet *Monitoring* i Storey (2002)) av de projekt som fått medel. Eftersom detta är Tillväxtverkets uppgift är det naturligt att det är denna uppgift som har styrts vilken typ av data som har samlats in.

En effektutvärdering ställer ytterligare krav på data: vilka som deltagit i åtgärden måste vara möjliga att identifiera och följa upp, information om de utfallskriterier man önskar mäta "effekt" på måste vara möjliga att få tag på och mäta och det måste vara möjligt att identifiera en jämförelsegrupp som i så hög utsträckning som möjligt liknar den grupp som deltagit i åtgärden. Det är även önskvärt att ha information om andra åtgärder som både gruppen som deltagit och jämförelsegruppen varit med i, för att i möjligaste mån kunna identifiera att effekten beror på den åtgärd som utvärderas, och inte någon annan (icke observerad) åtgärd. Gruppen som deltagit bör heller inte vara för liten i relation till den grupp man önskar göra generaliseringar till. Dessa faktorer är avgörande för kvaliteten på de slutsatser som är möjliga att dra.

3.1 Avgränsning: Vad menas med företagsrådgivning?

För att välja ut vilka insatser som innehåller inslag av företagsrådgivning, bör man definiera vad man menar med företagsrådgivning. I Tillväxtanalys (2009) definieras företagsrådgivning som aktiviteter som har till syfte att lära ut kunskap användbar för företagare, till exempel bokföring, juridik, marknadsundersökningar, marknadsbedömningar, eller strategier för marknadsföring. Rådgivning kan också vara att ge konstruktiva och utvecklande utlåtanden och bedömningar av affärsidé, affärsplan och finansieringsplan, och vara behjälplig i att utveckla strategier för att förbättra dessa.

Ibland räknas information från till exempel myndigheter som företagsrådgivning, (FSF2009:2), men kommer inte här att ingå i definitionen av den företagsrådgivning som enligt uppdraget skall utvärderas. Ett kriterium som används här för att särskilja information från rådgivning är att rådgivning utgör en relation och förutsätter tvåvägskommunikation mellan rådgivare och rådgiven.

För att ingå i utvärderingen bör också rådgivningsinsatsen ha varit mer än marginell. Om rådgivningsinsatsen är liten är det tveksamt om några tydliga effekter kan hänföras till insatsen, då effekten kan vara mycket liten. Det är också möjligt att andra icke observerade insatser har större inverkan på företagets resultat än den marginella åtgärden, vilket gör det i praktiken omöjligt att identifiera åtgärdens effekt på utfallet. För våra syften definieras företagsrådgivning med större än ringa omfattning till exempel kurser som varar längre än en dag, eller återkommande aktiviteter som till exempel mentorskapsprogram. I

den datainventering som genomförs inom ramen för detta projekt definieras fördjupad rådgivning som enskild rådgivning, eller att en liten grupp som träffas minst 4 gånger i affärsutvecklings syfte.

Definitionen av företagsrådgivning (av icke ringa omfattning) lägger alltså en begränsning på vilka projekt som är intressanta att utvärdera.

3.2 Avgränsning: identifierbara deltagare

Vilken typ av utvärdering som skall genomföras, bestämmer vilken nivå på identifierbarhet som är nödvändig. För en processinriktad utvärdering, såsom utvärdering med syftet att förbättra aktiviteten, krävs oftast inte identifiering och ibland kan garanterad anonymitet bedömas öka kvaliteten i svaren (genom att respondenten inte hämmas av artighet). Om insamlingen sker i samband med aktiviteten, kan nödvändig bakgrundsinformation (kön, ålder, företagets bransch eller dylikt) samlas in som bakgrundsvariabler i en enkät eller ett "comment card".

Effektutvärdering går ut på att se "vad som hänt" med deltagaren efter behandlingen, och därför är det nödvändigt att veta vem det är som deltagit, dvs. individen måste vara spårbar relativt lång tid efter projektets avslut. Ju längre efter projektets avslut individen skall kunna identifieras, desto bättre måste kvaliteten i kontaktuppgiften vara. "Namn och adress" eller "namn och företag" kanske kan bedömas vara aktuella i två år. Efter denna period kan kontaktfrekvensen bedömas vara för låg för att genomföra en enkätuppföljning av tillräckligt hög kvalitet och generaliserbarhet. I sådana fall torde uppföljning i administrativa register vara den mest framkomliga vägen, vilket förutsätter tillgång till person- eller organisationsnummer. Tillgång till person- eller organisationsnummer gör det då även möjligt att lokalisera individen om en enkätuppföljning är önskvärd.

På grund av den långa eftersläpningen i många av projekten, är primärt person- eller organisationsnummer önskvärda för effektutvärdering: dels för att möjliggöra uppföljning i administrativa registerdata, dels för att kunna erhålla aktuella kontaktuppgifter om en enkätuppföljning bedöms som önskvärd. Tillgängligheten på goda och aktuella deltagaruppgifter lägger en begränsning på de insatser och projekt som kan utvärderas.

3.3 Avgränsning: Uppföljning i tid

För att utvärdera effekten av en åtgärd är det nödvändigt att tid löper mellan deltagande i åtgärden och när "effekten" kan mätas. Om uppföljningstiden är för kort kanske inte deltagarna hinner implementera den kunskap de fått eller genomföra de åtgärder som bedömts som gynnsamma. Det är också möjlighet att det finns en eftersläpning i hur en eventuell förändring bedöms av marknaden. En lång uppföljningstid leder även till att de åtgärder som tagits till följd av företagsrådgivning blandas upp med andra åtgärder och förändringar i företagets strategi. Det är även möjligt att effekten av rådgivning klingat av, till exempel till följd av att åtgärderna inte längre är relevanta. Många företag (i praktiken organisationsnummer) har också på papperet en kort livslängd, och över tiden kan antalet organisatoriska förändringar, övertaganden och överlåtanden göra uppföljning i praktiken omöjlig. En rimlig uppföljningsperiod för rådgivningsinsatserna kan vara ca två år. Detta kan bedömas vara tillräckligt långt för att praktiska åtgärder skall ha implementerats och gett effekt på företagets resultat, men inte så länge att effekten av råden "störts" för mycket av andra faktorer som sker under uppföljningsperioden, eller att effekten "klingat av"

För uppföljningar och utvärderingar baserade på administrativa registerdata finns även en begränsning till följd av eftersläpningen i tillgängliga data. Administrativa registerdata, räkenskapsuppgifter och balansräkningar för företagen finns tillgängliga med två års eftersläpning. Detta innebär att en åtgärd som genomförs 2007, där effekten skall följas upp fram till och med år 2009, inte kan påbörjas förrän 2011. Detta lägger en begränsning på de insatser som kan utvärderas.

3.4 Identifierade program med inslag av rådgivning

Följande av Tillväxtverkets program har utifrån kriterierna i avsnitt 3.1 bedömts inkludera insatser med inslag av företagsrådgivning:

- Främja kvinnors företagande (programperiod 2007 – 2009, förlängt 2010, förnyat 2011 – 2015)
- Företagare med utländsk bakgrund (programperiod 2008-2010)
- Vård och omsorg – program för fler företagare (programperiod 2008-2009)
- Kooperativ utveckling (löpande)
- Kulturella och kreativa näringar

Insatserna som omfattar rådgivning inom programmet *Kulturella och kreativa näringar* har ännu inte påbörjats och är därför inte kandidater för utvärdering. Rådgivningsinsatser inom programmet *Kooperativ utveckling* har pågått under en längre period, och därmed finns insatser som faller inom den önskade tidsramen för att kunna utvärderas med hjälp av administrativa registerdata. Datainventeringen omfattar därför enbart programmen *Främja kvinnors företagande*, *Företagare med utländsk bakgrund* och *Kooperativ utveckling*.

Möjligheten att faktiskt utvärdera insatserna och projekten är att deltagarna är identifierade på ett spårbart sätt, i praktiken att det finns tillgång till deltagarnas person- eller organisationsnummer. Insamling av data avseende kontaktuppgifter till dem som deltagit i de insatser som kan komma att omfattas av denna utvärdering genomförs av extern konsult. Arbetet har påbörjats och skall vara klart 1 juli 2011.

Preliminära siffror från datainventeringen visar att tillgången på deltagarlistor med organisationsnummer till deltagande företag är mycket lågt inom programmet *Främja kvinnors företagande*: bara drygt 10 procent av projekten har organisationsnummer till deltagande företag. Tillgången på organisationsnummer är bättre inom programmet *Företagare med utländsk bakgrund*, där det finns organisationsnummer till deltagande företag för ungefär två tredjedelar av genomförda projekt. Inom programmet *Kooperativ utveckling* finns företagsnamn eller organisationsnummer till ekonomiska föreningar som deltagit i rådgivningsverksamhet i 17 av 21 svarande regioner.

För programmen *Företagare med utländsk bakgrund* kan utvärdering utifrån administrativa registerdata påbörjas tidigast 2012. Projekten inom programmet *Främja kvinnors företagande* kan inte systematiskt utvärderas, då endast enstaka projekt kan utvärderas på grund av den bristande tillgängligheten på deltagaruppgifter. Utvärdering av enstaka projekt inom ramen för programmet kan påbörjas under 2011. Även för rådgivningsinsatser inom ramen för programmet *Kooperativ utveckling* kan en utvärdering påbörjas under 2011.

Företagsrådgivning förekommer även inom ALMIS verksamhet, vilket även omfattar finansiering i större eller mindre utsträckning. I de fall stöd eller lån gått till företag i samband med rådgivning är mottagande företag identifierade med organisationsnummer och är därför möjliga kandidater för utvärdering baserad på uppföljning utifrån administrativa registerdata. Dessa uppgifter finns tillgängliga i Tillväxtanalys stöddatabas. Arbetet med en sådan utvärdering beräknas kunna börja under andra halvåret 2011.

4 Datagenererande process och struktur

Överlag finns goda möjligheter till identifierbara (och spårbara) mottagare av rådgivning, när rådgivningsaktiviteten är kopplad till statsstöd (eller andra typer av utbetalningar). Inom ramen för Tillväxtverkets övriga program är förutsättningarna för att samla in identifierbara och spårbara uppgifter om deltagare sämre. Som nämnts tidigare samlar Tillväxtverket inte regelmässigt kontaktuppgifter till dem som deltagit i insatser på ett sätt som gör individer och företag spårbara på lite längre sikt. Tillväxtanalys har därför gett i uppdrag åt SWECO Eurofutures att inventera i vilken mån sådana kontaktuppgifter finns, och där så är möjligt, samla in dessa uppgifter.

För att illustrera problemet med datatillgången till dem som deltagit i Tillväxtverkets olika insatser med inslag av rådgivning beskrivs i detta avsnitt hur de önskade data (projektens aktiviteter och mål, samt kontaktuppgifter till deltagande personer och företag) uppstår och vilken information som samlas in av vilken aktör.

Tillväxtverket är verksamt inom tre brett definierade policyområden. Dessa är *Fler och växande företag*, *Regelförenkling*, *Regional tillväxt*. Inom varje policyområde finns ett antal *program*. Det finns program riktade mot speciella grupper av företagare, mot olika typer av företag, till exempel avseende bransch eller storlek, eller mot olika typer av aktiviteter, till exempel innovation eller miljödriven utveckling.

Varje sådant program består av ett antal *insatser*. Insatserna kan vara av väldigt olika karaktär och ha olika målgrupper, men avsikten är att stimulera företagande och företagsutveckling (policymålet) inom programområdet (målgrupp eller målaktivitet). Insatserna inom ramen för programmen kan handläggas av en *intermediär*, som kan vara Tillväxtverket själva, eller annan myndighet, organisation eller företag.

Insatserna drivs i form av ett eller flera *projekt*. Varje sådant projekt har en projektägare, som är ansvarig för projektets genomförande och återrapportering till handläggande nivå. Det är på projektnivån insamling av uppgifter om deltagare finns, och det är projektets egna behov, samt hur återrapporteringskravet specificerats som avgör om (i) kontaktuppgifter till deltagare samlats in, (ii) om kontaktuppgifter återrapporterats till uppdragsgivande intermediär.

Programmets upplägg och den datagenererande strukturen i programmen illustreras i Tabell 1.² Projekt inom ramen för programmet ”främja kvinnors företagande” används som exempel, eftersom programmet omfattar insatser där data genereras på samtliga nivåer.

I kolumnen längst till vänster i Tabell 1 finns policyområdena *Fler och växande företag*, *Regelförenkling* samt *Regional tillväxt*. I kolumnen till höger om denna listas programmen inom ramen för policyområdet *Fler och växande företag*. Policyområdet omfattar 12 olika aktiva program och ett av dessa är *Främja kvinnors företagande*, vilket används för att exemplifiera datastrukturen.

² Informationen hämtad från Tillväxtverkets webbplats, <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/flerochvaxandeforetag/framjakvinnorsforetagande/nyttaforkvinnorsforetagande.4.74f57d0f1283a4f88ff80007414.html> (2011-03-30). Med reservation för ev. missuppfattningar.

Programmet Främja kvinnors företagande består av fyra insatser:

1. Affärs- och innovationsutvecklingsinsatser
2. Almis innovationsfinansiering
3. Affärsutveckling inom gröna näringar
4. Starta företag-dagen

Insatserna består i sin tur av ett eller flera projekt. Projekt inom ramen för insatsen *Affärs- och innovationsutveckling* handläggs av länsstyrelserna, här exemplifierat av Länsstyrelsen i Jönköpings län (*intermediären*). ALMI handlägger ärenden inom ramen för insatsen *innovationsfinansiering*. *Starta-egget-dagar* och *Affärsutveckling inom gröna näringar* handläggs inom Tillväxtverket. Intermediären Länsstyrelsen i Jönköpings län har beviljat medel till sju projekt, listade i kolumnen längst till höger i Tabell 1.

Beslut om projekt etc. sker på den nivå handläggningen sker. Vilka data som återrapporterats till intermediären kan variera mellan olika intermediärer, insatser och program. Denna återrapportering är dock en nödvändig förutsättning för att en fullständig projektkatalog ska kunna upprättas.

För Tillväxtverket är det många gånger tillräckligt att ha kontroll på data ner på vilka *projekt* som genomförs, medan det för Tillväxtanalys utvärderingsuppdrag är nödvändigt att ha data över *företag som fått rådgivning*. De utvärderingsplaner och genomförda utvärderingar som granskas visar inte på utvärderingar som gör det nödvändigt att samla in långsiktigt spårbara identifieringsuppgifter.³

Detta innebär att ”rådgivning” måste definieras, och projekten granskas för att se vilka som är potentiella kandidater för utvärdering. Sedan måste dessa projekt kontaktas, för att se om de har, och i så fall är villiga att lämna ut, en lista på vilka individer/företag som deltagit i projektets aktiviteter och därigenom fått del av statligt finansierad rådgivning.

³ De utvärderingsplaner som granskats omfattar programmen Företagare med utländsk bakgrund (Tillväxtverket 20090402, 20090414a, 20090414b) och Främja kvinnors företagande (Tillväxtverket 2009) ”Mittutvärdering Främja kvinnors företagande 2007-2009” (FBA 2008) och utvärdering av Företagare med utländsk bakgrund (Kontigo 2011).

Tabell 1: Datagenererande struktur inom tillväxtverkets program – exempel "Främja kvinnors företagande".

<i>Policyområden</i>	<i>Program</i>	<i>Insatser</i>	<i>Intermediär</i>	<i>Projekt</i>	
Fler och växande företag	Besöksnäring				
	CIP, konkurrenskraft och innovation				
	DemoMiljö				
	Entreprenörskapspriser				
	FP7, forskning & utveckling				
	Främja kvinnors företagande	Affärs- och innovationsutvecklingsinsatser		Länsstyrelsen i Jönköpings län	Främja kvinnors företagande i Tranås
					100 % Lyftet 2010
					Ta nästa steg
					QNIV – Qvinnligt nätverk i Vetlanda
					In Business – nätverk för kvinnliga företagare
					Främja kvinnors företagande i Gislaveds kommun
					Grön Omsorg – Nya företag i ny sektor
				Länsstyrelsen på Gotland	Folkuniversitetet, "Den osynliga entreprenören"
					Ecoinsigt AB, "Framgångrikaffärsutveckling för kvinnor"
					Föreningen Palma, "Från småskalighet till full blom - att växa i egen takt"
	Madame Herr Donner, "Madame Herr Donner"				
	... (19 övriga intermediärer)	...			
Almis innovationsfinansiering	ALMI	Kvinnor med idéer			
Affärsutveckling inom gröna näringar	Tillväxtverket	n/a			
Starta företag-dagen	Tillväxtverket (i samverkan)	Begränsad insats			
Företagare med utländsk bakgrund					
Hälsa, vård och omsorg					
Innovation för tillväxt					
Medelstora företag i förändring					
Miljödrivna marknader					
Regelförenkling					
Regional tillväxt					

 Källa: Tillväxtverkets webbplats, <http://www.tillvaxtverket.se>, (2011-03-30).

5 Slutsatser

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser har fått uppdraget att utvärdera resultaten av den statligt finansierade företagsrådgivningen. Utvärderingen ska studera om företag som deltagit i statligt finansierad företagsrådgivning har större sannolikhet att överleva, växa, och uppnå en högre lönsamhet än liknande företag som inte deltagit i statligt finansierad företagsrådgivning.

En grundläggande förutsättning för att det skall vara möjligt att göra en effektutvärdering är att vilka individer och företag som deltagit i de olika aktiviteterna är känt. Dessa uppgifter samlas inte regelmässigt in på ett enhetligt och fullständigt sätt för de olika programmen och aktiviteterna i Tillväxtverkets rådgivningsverksamhet. **En fullständig, lättillgänglig, sökbar projektkatalog med information om huvudman, löptid och planerade aktiviteter är en viktig förutsättning för att kunna bedöma vilka av Tillväxtverkets projekt som är lämpliga kandidater för utvärdering.** Utan denna information är det inte möjligt att bedöma i vilken mån de projekt som kan utvärderas är representativa och således hur generaliserbara resultaten är. Det är inte heller möjligt att värdera om det kanske skulle ha funnits bättre kandidater för utvärdering: till exempel projekt med mer entydigt fokus på rådgivning (om det är den aktivitet som utvärderas).

Potentialen för framtida utvärderingar av Tillväxtverkets insatser beror också på att spårbara deltagaruppgifter – i praktiken person- och organisationsnummer – samlas in på ett enhetligt och fullständigt sätt, åtminstone för mer omfattande insatser. I nuläget är situationen sådan att valet av utvärderingsobjekt i stor utsträckning styrs av datatillgängligheten. Andra överväganden avseende vilka projekt och program som bör utvärderas, till exempel relevans och generaliserbarhet, kommer i andra hand. Det begränsar också möjligheten att göra jämförande slutsatser om effekten av innovativa och nyskapande former för företagsrådgivning.

Vår bedömning är att det inte är möjligt att göra en utvärdering av rådgivningsinsatserna inom ramen för programmet *Främja kvinnors företagande*. Enskilda projekt inom programmet kan utvärderas, men resultaten från dessa kan inte generaliseras då det är okänt hur representativa dessa projekt är för hela rådgivningsverksamheten. Möjligheterna för utvärdering av programmet *Företagare med utländsk bakgrund* är bättre, då cirka två tredjedelar av projekten har deltagarlistor med organisationsnummer. Möjligheten att komplettera en registerbaserad utvärdering med till exempel en enkät kan dock vara låg, då tidigare utvärderingar visat på en mycket låg svarsfrekvens vid uppföljningar inom ramen för programmet.⁴

Potentialen för att hitta utvärderingsbara kandidater är större för insatser som genomförs i anslutning till någon typ av utbetalningar, eftersom mottagaren är identifierad och spårbar i högre utsträckning än i många av Tillväxtverkets projekt. Här finns två lovande kandidater: ALMI:s låneverksamhet och användningen av konsultcheckar inom ramen för Regionalt bidrag för företagsutveckling. Både Tillväxtverket och ALMI ingår i den grupp myndigheter och företag som levererar data i en första omgång till Tillväxtanalys mikrodatabas för statsstöd (MISS). Om de i uppdraget nämnda insatserna på grund av brister i data inte är goda kandidater för utvärdering, kan utvärdering av sådana alternativa insatser vara intressanta alternativ. Vilka dessa insatser i så fall skulle vara är en öppen fråga som bör diskuteras vidare med uppdragsgivaren.

⁴ Kontigo (2011).

6 Referenser

- FBA (2008): Mittutvärdering Främja kvinnors företagande 2007-2009, Köhlmark, J, Jupiter, J, Halldén, J och Kempinsky, P. Opublicerad stencil, FBA 2008-09-25, (Stockholm?).
- FBA (2009): Statligt finansierad företagsrådgivning. För fler och växande företag, (Kempinsky, P, Burman, M, Almerud, M och Johannesson, C), Opublicerad stencil, FBA 2009-02-02, Stockholm.
- Kontigo (2011): Utvärdering av programmet Företagare med utländsk bakgrund, Opublicerad stencil, Kontigo 2011-03-04, Stockholm.
- Storey, D (2002): Methods of evaluating the impact of public policies to support small businesses: the six steps to heaven, *International Journal of Entrepreneurship Education* 1(2): s181 – 202.
- Tillväxtanalys (2009): Att utvärdera företagsrådgivning. En rapport om hur systemet för företagsrådgivning skulle kunna utvärderas i sin helhet., *Rapport 2009:08*, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Östersund.
- Tillväxtverket (20090402) Uppföljnings- och utvärderingsplan. Program för företagare med utländsk bakgrund är 2008-2010. Insatsområde 1: Attityder och kunskaper inom banksektorn, Tillväxtverket, Stockholm.
- Tillväxtverket (20090414a) Uppföljnings- och utvärderingsplan. Program för företagare med utländsk bakgrund är 2008-2010. Insatsområde 2: Nätverk som stöd för utveckling, Tillväxtverket, Stockholm.
- Tillväxtverket (20090414b) Uppföljnings- och utvärderingsplan. Program för företagare med utländsk bakgrund är 2008-2010. Insatsområde 3: Kvalificerad rådgivning för etablerade företag, Tillväxtverket, Stockholm.

Tillväxtanalys, myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, är en gränsöverskridande organisation med 60 anställda. Huvudkontoret ligger i Östersund och vi har verksamhet i Stockholm, Brasilia, Bryssel, New Delhi, Peking, Tokyo och Washington D.C.

Tillväxtanalys ansvarar för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser och därigenom medverkar vi till:

- stärkt svensk konkurrenskraft och skapande av förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag
- utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft, hållbar tillväxt och hållbar regional utveckling

Utgångspunkten är att forma en politik där tillväxt och hållbar utveckling går hand i hand. Huvuduppdraget preciseras i instruktionen och i regleringsbrevet. Där framgår bland annat att myndigheten ska:

- arbeta med omvärldsbevakning och policyspaning och sprida kunskap om trender och tillväxtpolitik
- genomföra analyser och utvärderingar som bidrar till att riva tillväxthinder
- göra systemutvärderingar som underlättar prioritering och effektivisering av tillväxtpolitikens inriktning och utformning
- svara för produktion, utveckling och spridning av officiell statistik, fakta från databaser och tillgänglighetsanalyser

Om Working paper/PM-serien: Exempel på publikationer i serien är metodresonemang, delrapporter och underlagsrapporter.

Övriga serier:

Rapportserien – Tillväxtanalys huvudsakliga kanal för publikationer.

Statistikserien – löpande statistikproduktion.

Svar Direkt – uppdrag som ska redovisas med kort varsel.